

INTENZITET TURIZMA U VODEĆIM HRVATSKIM TURISTIČKIM GRADOVIMA I OPĆINAMA

TOURIST INTENSITY IN CROATIA'S LEADING TOURIST TOWNS AND MUNICIPALITIES

NIKOLA VOJNOVIĆ

Sveučilište Jurja Dobrile, Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije, Ul. I. M. Ronjgova 1
52 100 Pula / *Juraj Dobrila University of Pula, Faculty of Interdisciplinary, Italian and Cultural Studies*, e-mail: nvojnov@unipu.hr

DOI: 10.15291/geoadria.1453

UDK: 338.48(497.5-21)=111=163.42

Prethodno priopćenje / *Preliminary communication*

Primljeno / *Received*: 2018-1-3

U radu se analizira intenzitet turizma u vodećim hrvatskim turističkim gradovima i općinama. Odabrano je dvadeset pet gradova i općina prema kriteriju da su u 2016. godini ostvarili više od milijun ukupnih noćenja turista. Prema prostornom rasporedu, deset je takvih gradova i općina u Istri, šest na Kvarneru, osam u Dalmaciji, a jedna u Središnjoj Hrvatskoj. Vodeći gradovi i općine 2016. godine u svojoj su ponudi imali 48 % turističkih postelja u komercijalnim smještajnim objektima, a zajedno su ostvarili 57 % ukupnih turističkih dolazaka i 54 % ukupnih noćenja Republike Hrvatske. U analizi intenziteta turizma upotrebljavani su sljedeći pokazatelji: ukupan broj turističkih postelja, ukupan broj dolazaka turista, ukupan broj noćenja turista, procjena broja stanovnika općina i gradova na kraju 2016. godine prema podacima Državnog zavoda za statistiku te površine općina i gradova prema podacima Državne geodetske uprave. Navedeni podaci upotrebljavani su za izračun stopa turističkog intenziteta (TIR), stopa turističke penetracije prema ukupnom broju noćenja turista (TPR), stopa turističke gustoće prema ukupnom broju dolazaka i noćenja turista (TDR) i koeficijentata turističke funkcionalnosti (CTF). Rezultati analize proistekli iz bodovanja svake pojedine stope pokazali su da najveći intenzitet turizma među vodećim gradovima i općinama Republike Hrvatske imaju općine Funtana i Tar-Vabriga na zapadnoj obali Istre te Općina Medulin na krajnjem jugu Istre. Najmanji intenzitet turizma prema bodovanju stopa imaju veliki gradovi Zagreb, Šibenik i Zadar. Terensko istraživanje i intervju s predstavnicom Turističke zajednice općine Funtana pokazali su da utvrđeni intenzitet turizma nije ugrozio održivost općine, da jača lokalno gospodarstvo potičući zapošljavanje, stimulira očuvanje tradicije te da nema konfliktnih odnosa turista i domaćeg stanovništva.

KLJUČNE RIJEČI: gradovi i općine, Republika Hrvatska, intenzitet turizma, održivost

Tourist intensity in Croatia's leading tourist destinations will be analysed here. 25 tourist towns and municipalities were selected, with the criteria that they achieved more than one million overnight stays in 2016. According to geographical distribution there are ten such locations in Istria, six in the Kvarner region, eight in Dalmatia, and one in central Croatia. In 2016, these leading tourist towns and municipalities had 48% of tourist beds for commercial accommodation in their offers, and collectively achieved 57% of all tourist arrivals and 54% of all overnight stays in the Republic of Croatia. In this analysis of tourist intensity the following indicators were used: the total number of tourist beds, the total number of tourist arrivals, the total number of tourist overnight stays, and an approximation of the population number in municipalities and cities at the end of 2016 according to the Croatian Bureau of Statistics, as well as the area of municipalities and cities according to the data of the State Geodetic Administration. The data cited here

were used in order to calculate the tourist intensity rate (TIR), the tourist penetration rate (TPR) according to the total number of total tourist overnight stays, the tourism density rate (TDR) which calculates tourism density according to the total number of tourist arrivals and overnight stays, and coefficient of tourist functionality (CTF). The results of this analysis derived from the evaluation of every different percentage all showed that the greatest tourist intensity among all the leading towns and municipalities in the Republic of Croatia are in the municipalities of Funtana and Tar-Vabriga on the west coast of Istria, as well as the Municipality of Medulin in the furthest south of Istria. According to these percentages, the smallest intensity is in the largest cities such as Zagreb, Šibenik and Zadar. Field research and an interview with the representative of the tourist board of the Municipality of Funtana showed that tourist intensity did not endanger the sustainability of this municipality, that it strengthened the local economy by encouraging employment, stimulated the preservation of traditions, and that there were no conflicting relationships between tourists and the local population. **KEY WORDS:** towns and municipalities, the Republic of Croatia, tourist intensity, sustainability

UVOD

Heterogeni sustav turizma jedan je od najutjecajnijih i najvažnijih geografskih i društveno-ekonomskih fenomena na prostoru Republike Hrvatske. Utjecaj i značenje turizma na prostoru Hrvatske zrcali se u njegovu direktnom, indirektnom i induciranom doprinosu socioekonomskom razvoju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Socioekonomski efekti turističke aktivnosti očituju se u udjelu turizma u BDP-u, udjelu ukupno zaposlenih u turizmu, potrošnji stranih gostiju na robe i usluge, udjelu turizma u izvozu, udjelu turizma u kapitalnim investicijama i drugim pokazateljima. Prema podacima i procjenama Svjetskog savjeta za putovanja i turizam (*Travel and tourism economic impact 2017*, 2017.), za 2016. godinu ukupan udio turizma u hrvatskom BDP-u iznosio je 24,7 %, a udio ukupno zaposlenih u turizmu bio je 23,4 %. U istoj godini doprinos potrošnje stranih turista na robe i usluge u ukupnom izvozu Republike Hrvatske iznosio je 38 %, dok je udio turizma u kapitalnim investicijama bio 11 %. Procjene Svjetskog savjeta za putovanja i turizam do 2027. godine za Hrvatsku predviđaju konstantan rast svih navedenih socioekonomskih pokazatelja što će se dodatno odraziti na postojeće geografske i društveno-ekonomske implikacije turizma na svim prostornim razinama.

Najveći doprinos hrvatskom turizmu daju oni gradovi i općine koji su pojedinačno ostvarili više od milijun ukupnih turističkih noćenja. Ukupno je u 2016. godini bilo dvadeset pet takvih gradova i općina koji su u ponudi imali 552 401 postelju ili 48 % turističkih postelja Republike Hrvatske u komercijalnim smještajnim objektima te su ostvarile 8 912 818 ukupnih turističkih dolazaka (57 % dolazaka u Republici Hrvatskoj) i 42 530 557 ukupnih turističkih noćenja što je 54 % noćenja u Republici Hrvatskoj (*Turizam u 2016*, 2017.). Prema prostornom rasporedu, 16 se vodećih gradova i općina nalazi u turističkoj regiji Sjeverno primorje od čega deset u Istri: Funtana, Labin, Medulin, Novigrad, Poreč, Pula, Rovinj, Tar-Vabriga, Umag i Vrsar. Šest je gradova na Kvarneru: Crikvenica, Krk, Mali Lošinj, Novalja, Opatija i Rab. Grad Novalja na otoku Pagu svrstava se u

INTRODUCTION

The heterogeneous system of tourism is one of the most influential and most significant geographical and socio-economical phenomena within the space of the Republic of Croatia. The influence and significance of tourism in the space of the Republic of Croatia is reflected in its direct, indirect and induced contribution to its socio-economic development on the local, regional and national levels. The socio-economic effects of touristification are manifested in the part tourism plays in the national GDP, the total number of people employed in tourism, the money spent by foreign guests on goods and services, the role tourism plays in exports, the role of tourism in capital investments and other indicators. According to the data and evaluations of the World Travel and Tourism Council (*Travel and tourism economic impact 2017*, 2017), the total contribution of tourism to Croatia's GDP was 24,7%, in 2016, while the total of all those employed in tourism was 23,4%. In the same year, the money spent by foreign tourists on goods and services in the total of exports of the Republic of Croatia amounted to 38%, while the part played by tourism in capital investment was 11%. The evaluation of the World Travel and Tourism Council predicted a growth for all of the above socio-economic indicators in the Republic of Croatia up to 2027, which will also be additionally reflected on the existing geographical and socio-economic implications of tourism on all spatial levels.

The greatest contributions to Croatian tourism were provided by those towns and municipalities which individually achieved more than one million of all overnight stays. There was a total of 25 such towns and municipalities in 2016 which had 552,401 beds among their offers or 48% of all tourist beds in the Republic of Croatia in commercial accommodation, achieving 8,912,818 of all tourist arrivals (57% of arrivals in the Republic of Croatia) and 42,530,557 of all tourist overnight stays was 54% of overnight stays in the Republic of Croatia (*Turizam u 2016*, 2017). According to geographical distribution, 16 of the leading tourist locations are located in the tourist region of the north Croatian Littoral with ten of them in Istria: Funtana, Labin, Medulin, Novigrad, Poreč, Pula, Rovinj, Tar-Vabriga, Umag and Vrsar. Six towns are in the Kvarner region: Crikvenica, Krk,

regiju Sjeverno primorje zato što je sjeverni (kvarnerski) dio otoka turistički razvijeniji od južnog (dalmatinskog) dijela (CURIĆ I DR., 2013.). U regiji Južno primorje ili Dalmaciji osam je gradova i općina od čega se četiri nalaze u Sjevernoj Dalmaciji i to: Nin, Šibenik, Vodice i Zadar. Tri su u Srednjoj Dalmaciji: Baška Voda, Makarska i Split, a jedna – Dubrovnik u Južnoj Dalmaciji. Jedini grad u unutrašnjosti Hrvatske nalazi se u Peripanonskoj turističkoj regiji, a to je glavni grad Zagreb. Među ovim gradovima i općinama najviše turističkih postelja u komercijalnim smještajnim objektima u 2016. godini registrirano je u Medulinu (37 511 postelja), Rovinju (36 917 postelja) i Dubrovniku (32 092 postelja). Najveći broj ukupnih turističkih dolazaka u 2016. godini ostvarili su Zagreb s 1 152 598 dolazaka, Dubrovnik (987 567 dolazaka) i Split (583 041 dolazak). Prema ukupnom broju turističkih noćenja, vodeća hrvatska destinacija je Dubrovnik s 3 371 075 noćenja, a slijede Rovinj (3 329 703 noćenja) i Poreč (2 925 510 noćenja) (*Turizam u 2016*, 2017.). No ukupan broj registriranih turističkih postelja, ostvarenih dolazaka i noćenja, premda su značajan pokazatelj razvoja i stanja turizma u pojedinim gradovima i općinama, ne mogu, osim u svrhu promocije turizma te gospodarskog i političkog prestiža među lokalnim turističkim zajednicama, predstavljati stvarnu prostornu i socioekonomsku opterećenost i važnost turizma u hrvatskim turističkim mjestima i regijama.

Stoga je cilj ovoga istraživanja utvrditi i analizirati intenzitet turizma u vodećim hrvatskim turističkim gradovima i općinama. Kao poseban cilj istraživanja nameće se utvrđivanje prostorne i socioekonomske održivosti turizma u onom gradu ili općini za koju je ustanovljen najveći intenzitet turizma među vodećim hrvatskim gradovima i općinama. Svrha rada je davanje geografskog i turističko-geografskog doprinosa istraživanju intenziteta turizma te predlaganje mjera i postupaka u prostornom planiranju s ciljem implementacije održive turističke valorizacije hrvatskih mjesta i regija.

U domaćoj i inozemnoj znanstvenoj i stručnoj publicistici brojna su istraživanja prostornog i socioekonomskog intenziteta turizma i opterećenosti destinacija turističkim aktivnostima i sadržajima.

Mali Lošinj, Novalja, Opatija and Rab. The Town of Novalja on the island of Pag is located in the region of the northern Croatian littoral as its northern (Kvarner) part is more developed for tourism than its southern (Dalmatian) part (CURIĆ ET AL., 2013). In the region of the south Croatian littoral, or Dalmatia, there are towns and municipalities with four of them located in north Dalmatia: Nin, Šibenik, Vodice and Zadar. Three are in Central Dalmatia: Baška Voda, Makarska and Split, and one – Dubrovnik is in south Dalmatia. The only town in Croatia's hinterland is located in the peri-Pannonia tourist region, this being the nation's capital, Zagreb. Among these towns and municipalities, the greatest number of tourist beds in commercial accommodation in 2016 was registered in Medulin (37,511 beds), Rovinj (36,917 beds) and Dubrovnik (32,092 beds). The greatest number of tourist arrivals in 2016 was achieved by Zagreb (1,152,598 arrivals), Dubrovnik (987,567 arrivals) and Split (583,041 arrivals). According to the total number of overnight stays in leading Croatian tourist town Dubrovnik (with 3,371,075 overnight stays) comes first, followed by Rovinj (3,329,703) and Poreč (2,925,510) (*Turizam u 2016*, 2017). Yet the total number of registered tourist beds, achieved tourist arrivals and overnight stays, although displaying a significant indicator of the development and state of tourism in individual towns and municipalities, cannot (except for the purpose of tourism promotion and economic and political prestige among local tourist boards), represent a real spatial and socio-economic encumbrance in Croatian tourist locations and regions.

Thus, the aim of this research is to confirm and analyse the intensity of tourism in Croatia's leading tourist towns and municipalities. As a specific aim of this research, the assumption is that, according to spatial and socio-economic parameters, tourism is sustainable in Croatia's leading towns and municipalities for which the greatest tourism intensity was confirmed. The purpose of this work is to provide a geographical and tourism-geographical contribution to research into tourist intensity, as well as to provide suggestions for measures and procedures in spatial planning: the aim here is to implement the sustainable tourism valorisation of Croatian places and regions.

In scientific and professional publications in Croatia and abroad, there was much research on spatial

Već je 1954. godine provedena analiza potencijala klimatskih, termalnih, planinskih i skijaških destinacija u geografski različitim europskim turističkim regijama koristeći, među ostalim, turistički operativni indikator kao pokazatelj odnosa turističkih postelja i lokalnog stanovništva (DEFERT, 1954). Upravo su se Defertov koeficijent ili stopa (koeficijent) turističke funkcionalnosti te prema njoj izvedena podjela na šest skupina ili kategorija turističkoga operativnog indikatora predlagali i upotrebljavali u idućim desetljećima kao jedan od ključnih pokazatelja prostornog i socioekonomskog intenziteta turizma na različitim prostornim razinama (KEOGH, 1984.; PEARCE, 1987.; SMITH, 1989.; LOZATO-GIOTART, 1992.; POTTS, UYSAL, 1992.; MEDLIK, 1997.). Osim ovoga pokazatelja u analizi intenziteta i opterećenosti destinacije turizmom upotrebljavali su se brojni drugi pokazatelji poput složenih indikatora održivosti turizma (BLANCAS I DR., 2010.; TORRES-DELGADO, LÓPEZ PALOMEQUE, 2014.), stope turističkog intenziteta, stope turističke penetracije, gustoće i koncentracije (LUNDBERG, 1974.; DE ALBUQUERQUE, McELROY, 1992.; HARRISON, 1992.; VERBEKE, SPEE, 1995.; McELROY, DE ALBUQUERQUE, 1998.; MATZLER I DR., 2005. CASTELLANI I DR., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010.) te utjecaj turističkih aktivnosti na destinaciju vrednovanim kroz broj turističkih postelja na jedinicu površine (DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014).

U domaćoj se literaturi u posljednjih desetak godina najčešće upotrebljavao Defertov turistički operativni indikator kojim se određivala važnost turizma u lokalnim i regionalnim gospodarstvima te opterećenosti prostora, a koji je zastupljen u radovima o rezidencijalnom turizmu (MIKAČIĆ, 2007.), fenomenu vikendaštva na hrvatskom priobalju i otocima (OPAČIĆ, MIKAČIĆ, 2009.; SLAVUJ I DR., 2009.; OPAČIĆ, 2012.) te destinacijama u unutrašnjoj Istri (VOJNOVIĆ, KNEŽEVIĆ, 2013.; VOJNOVIĆ, 2016a, 2016b). Također je primjenjivana GIS analiza u regionalnoj diferencijaciji turizma po jedinicama lokalne i regionalne samouprave i turističkim regijama u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (CURIĆ I DR., 2012.; GLAMUZINA I DR., 2017.) te stopa turističkog intenziteta kao pokazatelj u brendiranju domaćih i inozemnih destinacija (MIKULIĆ I DR., 2014.; 2016.).

and socio-economic tourist intensity and encumbrance in destinations with tourist activity and content. As far back as 1954, an analysis was completed on the potential climatic, thermal, mountain and ski destinations in various European tourism regions which used, among other things, the tourist operative indicator as an indicator of the relationship between tourist beds and the local population (DEFERT, 1954). In fact, it was according to Defert's coefficient and rate of tourist functionality that six groups or categories of tourist operative indicators were derived, and these were proposed and used in the ensuing decades as one of the key indicators of spatial and socio-economic tourism identity at various spatial levels (KEOGH, 1984; PEARCE, 1987; SMITH, 1989; LOZATO-GIOTART, 1992; POTTS, UYSAL, 1992; MEDLIK, 1997). Besides this indicator in the analysis of the intensity and encumbrance caused by tourism in a destination, numerous other indicators were used, such as complex indicators of tourism sustainability (BLANCAS ET AL., 2010; TORRES-DELGADO, LÓPEZ PALOMEQUE, 2014), tourist intensity rate, tourist penetration, density and concentration (LUNDBERG, 1974; DE ALBUQUERQUE, McELROY, 1992; HARRISON, 1992; VERBEKE, SPEE, 1995; McELROY DE ALBUQUERQUE, 1998; MATZLER ET AL., 2005; CASTELLANI ET AL., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010) as well as the influence of tourist activity on a locality evaluated via the number of tourist beds in a spatial unit (DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014).

In the Croatian academic literature on this subject, in the last few decades, Defert's operative indicator has been used the most often with which the importance of tourism in local and regional economies and spatial encumbrance was determined, and which was presented in works on residential tourism (MIKAČIĆ, 2007), the phenomenon of weekend tourism along the Croatian littoral and islands (OPAČIĆ, MIKAČIĆ, 2009; SLAVUJ ET AL., 2009; OPAČIĆ, 2012) as well as destinations in the Istrian hinterland (VOJNOVIĆ, KNEŽEVIĆ, 2013; VOJNOVIĆ, 2016a, 2016b). GIS analysis was also used for regional tourist differentiation for units of local and regional government and tourist regions in Croatia and Bosnia and Herzegovina (CURIĆ ET AL., 2012; GLAMUZINA ET AL., 2017) and also the tourist intensity rate as an indicator when branding destinations in Croatia and abroad (MIKULIĆ ET AL., 2014; 2016).

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Turistička destinacija definira se kao mjesto, regija ili zemlja intenzivnog okupljanja turista zbog različitih koristi koje im ona pruža, a mora biti dovoljna privlačna i opremljena za prihvata i boravak turista (MIKAČIĆ, 2005.). U ovom je radu odabrano dvadeset pet gradova i općina prema odluci istraživača, a u skladu s kriterijem da su u 2016. godini pojedinačno ostvarili više od milijun ukupnih noćenja turista. Ovakav izbor može se smatrati opravdanim s obzirom na to da je u tim gradovima i općinama 2016. godine registrirano gotovo polovica turističkih postelja te ostvareno više od polovice ukupnih turističkih dolazaka i noćenja u Republici Hrvatskoj.

U svrhu postizanja ciljeva istraživanja primijenjeno je nekoliko znanstveno-istraživačkih metoda i postupaka zastupljenih u dosadašnjim analizama intenziteta turizma na različitim prostornim razinama. U prvoj etapi istraživanja primijenjena je metoda prikupljanja, analiziranja i korištenja dosadašnje domaće i strane stručne i znanstvene literature s tematikom intenziteta turizma u receptivnim turističkim mjestima i regijama. Druga je etapa uključivala prikupljanje, analizu i obradu statističkih podataka potrebnih za izračunavanje i primjenu stopa kojima se ocjenjuje i rangira intenzitet turizma u svakoj pojedinoj destinaciji. Pokazatelji koji su se upotrebljavali u ovoj etapi su: ukupna površina grada ili općine u km² prema dokumentu *Popis gradova i općina Republike Hrvatske s površinama* (2017.), broj stanovnika grada ili općine krajem 2016. godine prema dokumentu *Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama* (2017.) te podaci o ukupnom broju postelja u komercijalnim smještajnim objektima, ukupnom broju turističkih dolazaka te ukupnom broju turističkih noćenja u istraživanim gradovima i općinama u 2016. godini (*Turizam u 2016*, 2017.).¹ Ovi pokazatelji upotri-

¹ U komercijalne smještajne objekte prema Državnom zavodu za statistiku (*Turizam u 2016*, 2017.) spadaju hoteli, hoteli baština, aparthoteli, integralni hoteli, difuzni hoteli, lječilišni hoteli, hoteli posebnog standarda, turistička naselja, turistički apartmani, pansioni, lječilišni pansioni, guest house, moteli, kampovi, kamp-naselja, kampirališta, kamp-odmorišta, sobe za iznajmljivanje, apartmani, studio-apartmani, kuće za odmor, prenočišta, odmarališta za djecu, hosteli, planinarski domovi, lovački domo-

RESEARCH METHODOLOGY

A tourist destination is defined as a place, region or country in which tourists intensively gather in order to make use of what is on offer, and this must be sufficiently attractive and equipped in order to accommodate tourists and their stay (MIKAČIĆ, 2005). 25 towns and municipalities were selected in this work according to the decisions of the researcher, and in accordance to the criteria that these towns and municipalities individually achieved more than a total of one million overnight stays in 2016. This selection can be considered justified, as half of all tourist beds in Croatia were registered here and that they achieved more than half of the total of tourist arrivals and overnight stays in the Republic of Croatia in 2016.

In order to obtain research results, several scientific methods and procedures were used: these were put to use in analyses of tourist intensity at various spatial levels. In the first stage of our research the methods of collecting, analysing and using the professional and scientific literature from Croatia and abroad on the topic of tourist intensity in receptive tourist locations and regions were used. The second stage consisted of the collection, analysis and elaboration of the statistical data necessary for the calculation and application of the rates by which the tourist intensity in every individual destination was evaluated and ranked. The indicators which were used for this stage were: the total area of a town or municipality in km² according to the *Popis gradova i općina Republike Hrvatske s površinama / Register of Cities and Municipalities According to Area Size* (2017), the population in a town or municipality at the end of 2016 according to the document *Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama / Population Estimate of the Republic of Croatia According to Gender at the end of 2016 by City/Municipality* (2017) as well as data on the total number of tourist beds in commercial accommodation objects, the total number of tourist arrivals, and also the total number of tourist overnight stays in 2016 in the towns and municipalities under research (*Turizam u 2016*, 2017).¹

¹ According to the Croatian Bureau of Statistics (*Turizam u 2016*, 2017) the following commercial accommodation facilities are considered: hotels, heritage hotels, apart-hotels, integral hotels, diffuse hotels, medical hotels, hotels of special standard,

jebljeni su za izračunavanje stopa kojima se u dosadašnjim istraživanjima (LUNDBERG, 1974.; DE ALBUQUERQUE, McELROY, 1992.; HARRISON, 1992.; ŠTOKOVIĆ, KOLIĆ, 1994.; VERBEKE, SPEE, 1995.; McELROY, DE ALBUQUERQUE, 1998.; MEDLIK, 2003; MATZLER I DR., 2005.; CASTELLANI I DR., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010.; DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014.; MIKULIĆ I DR., 2014.; 2016.) procjenjivao, određivao i rangirao intenzitet turizma u destinacijama, a to su: stopa turističkog intenziteta (TIR), stopa turističke penetracije (TPR), stopa turističke gustoće (TDR) i koeficijent turističke funkcionalnosti (CTF).²

Stopa turističkog intenziteta ili intenzitet turističkog prometa (TIR) pokazuje broj turista na sto stanovnika grada ili općine, a izračunava se prema formuli:

$$TIR = \frac{\text{Broj dolazaka turista}}{\text{Broj stanovnika}} \times 100$$

Stopa turističke penetracije (TPR) pokazuje broj turističkih noćenja dnevno na sto stanovnika grada ili općine, a izračunava se prema formuli:

$$TPR = \frac{\frac{\text{Broj turističkih noćenja}}{\text{Broj dana u godini}}}{\text{Broj stanovnika}} \times 100$$

Stopa turističke gustoće (TDR) pokazuje broj turističkih dolazaka ili noćenja dnevno na jedinici površine (km²) grada ili općine, a izračunava se u skladu s formulom:

$$TDR = \frac{\frac{\text{Broj turističkih dolazaka ili noćenja}}{\text{Broj dana u godini}}}{\text{Površina}}$$

Koeficijent turističke funkcionalnosti (CTF) je stopa koja pokazuje broj turističkih postelja u komercijalnim smještajnim objektima na broj stanovnika grada ili općine prema formuli:

$$CTF = \frac{\text{Broj turističkih postelja}}{\text{Broj stanovnika}}$$

vi, učenički domovi ili studentski domovi i objekti za robinzonski smještaj.

² U *Rječniku turizma* (VUKOVIĆ, ČAVLEK, 2001.) stopa turističkog intenziteta naziva se intenzitet turističkog prometa. U domaćoj se stručnoj i znanstvenoj publicistici, također, umjesto izraza *stopa* upotrebljavao izraz *koeficijent*. Izvorni engleski izraz *rate* prikladnije je prevesti kao stopu, a ne koeficijent.

These indicators were used for the calculation of percentages in the research so far (LUNDBERG, 1974; DE ALBUQUERQUE, McELROY, 1992; HARRISON, 1992; ŠTOKOVIĆ, KOLIĆ, 1994; VERBEKE, SPEE, 1995; McELROY DE ALBUQUERQUE, 1998; MEDLIK, 2003; MATZLER ET AL., 2005; CASTELLANI ET AL., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010; DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014; MIKULIĆ ET AL., 2014; 2016) and they were used to calculate, determine and rank the following for tourist intensity in destinations: the tourist intensity rate (TIR), the tourist penetration rate (TPR), the tourism density rate (TDR) which calculates tourism density according to the total number of tourist arrivals and overnight stays, and coefficient of tourist functionality (CTF).²

The tourist intensity rate or the intensity of tourist traffic (TIR) shows the number of tourists for every 100 residents in a destination, and is calculated according to the following formula:

$$TIR = \frac{\text{Number of tourist arrivals}}{\text{Population}} \times 100$$

The tourist penetration rate (TPR) shows the number of overnight stays for every 100 residents in a destination and is calculated according to the following formula:

$$TPR = \frac{\frac{\text{Number of overnight stays}}{\text{Number of days in year}}}{\text{Population}} \times 100$$

The tourist density rate (TDR) is shown by the number of arrivals or overnight stays per diem in an area unit (km²) of a destination, and is calculated according to the following formula:

$$TDR = \frac{\frac{\text{Number of tourist arrivals or overnight stays}}{\text{Number of days in year}}}{\text{Town and municipality area size}}$$

The coefficient of tourist functionality (CTF) is a rate indicating the number of tourist beds in com-

tourist villages, pensions, medical pensions, guest houses, camps, camp-settlements camping grounds, camp-resorts, rooms to let, apartments, studio-apartments, cottages, doss-houses, children's resorts, hostels, mountaineering refuges, hunting refuges, student dormitories and objects for 'robinsonian' tourism.

² In *Rječnik turizma (Dictionary of Tourism)* (VUKOVIĆ, ČAVLEK, 2001) the term tourism traffic intensity denotes tourism intensity. In addition, in Croatian research and research from abroad, the term *coefficient* was used instead of *rate*.

Nadalje se u analizi intenziteta turizma u vodećim hrvatskim gradovima i općinama primijenila metoda brojenja i mjerenja (ZELENKA, 1998.; PETZ, 2007.; MEJOVŠEK, 2013.; VOJNOVIĆ, 2016a) tako da se svaka stopa vrednovala na način da se grad ili općina s najvećom vrijednošću stope bodovala s dvadeset pet bodova, a ona s najmanjom vrijednošću s jednim bodom. Pri tome se poštovala jednakost kriterija bodovanja i bodovna skala, a u svrhu izbjegavanja subjektivnog isticanja, što znači da se svaka pojedinačna stopa jednako bodovala, rangirala i uspoređivala.

U trećoj etapi provedena je složena metoda terenskog istraživanja koja je uključila metodu intervjuiranja s predstavnicima lokalne zajednice (OPAČIĆ, 2008.; *Fieldwork in Tourism: Methods, Issues and Reflections* 2011.; PHILLIPS, JOHNS, 2012.; DE WITT, 2013.; VOJNOVIĆ, 2016a). U intervjuiranju je primijenjen standardizirani, polustrukturirani, problemski usmjereni intervju pomoću kojeg se ispitivala održivost utvrđenog intenziteta turizma kroz ocjenu stanja i razvijenosti turizma, doprinosa turizma lokalnom gospodarstvu i zapošljavanju stanovništva, procjeni potencijalnih konflikata u odnosu domaćeg stanovništva i turista te ulozi turizma u očuvanju lokalne tradicije i običaja.

REZULTATI I RASPRAVA

Utvrđene stope turističkog intenziteta (TIR) za dvadeset pet vodećih gradova i općina u Republici Hrvatskoj pokazuju da je broj turista na sto stanovnika najveći u tri općine koje se nalaze u turističkoj regiji Zapadno istarsko primorje, a to su: Funtana (TIR = 20 693,36), Vrsar (9 966,36) i Tar-Vabriga (9 335,57). Ove općine nastale su kao posljedica postojeće upravno-teritorijalne podjele na općine i Grad Poreč koja je prouzročila usitnjavanje turistički jedinstvenog prostora Porečko-vrsarskog primorja, a koje svoj intenzivan, i najvećim dijelom monofunkcionalni razvoj zasnovan na turizmu i srodnim djelatnostima, započinju u drugoj polovici prošlog stoljeća (BLAŽEVIĆ, 1980.; PERKOVAC, 1993.). Indikativno je da četvrta jedinica lokalne samouprave prema vrijednosti stope turističkog intenziteta, Novalja

commercial accommodation facilities on the number of inhabitants of a city or municipality according to the formula:

$$CTF = \frac{\text{Number of tourist beds}}{\text{Population}}$$

Furthermore, in the analysis of tourist intensity in Croatia's leading towns and municipalities, the methods of enumeration and measurement were also applied (ZELENKA 1998; PETZ 2007; MEJOVŠEK, 2013; VOJNOVIĆ 2016a) so that every rate was evaluated in a way that the town and municipality with the greatest rate value was scored with a score of 25 and the one with smallest was graded with a score of one. When utilising this, the equality of criteria for scores and the scoring scale were respected, and also in order to avoid subjective emphasis, which means that every individual rate was equally scored, ranked and compared.

Finally, in the third stage the complex method of field research was used: it included interviews with representatives of the local community (OPAČIĆ, 2008; *Fieldwork in Tourism: Methods, Issues and Reflection*, 2011; PHILLIPS, JOHNS, 2012; DE WITT, 2013, VOJNOVIĆ, 2016a). In these interviews, a standardised, semi-structured interview with focus on a particular problem was used. What was asked here were questions concerning the sustainability of the confirmed tourist intensity through a scoring of the state and development of tourism for the local economy and the employment of the local population, an evaluation of potential conflicts in the relationship between the local population and tourists, as well as the role of tourism in the preservation of local traditions and customs.

RESULTS AND DISCUSSION

The confirmed tourist intensity rates (TIR) for the 25 leading towns and municipalities in the Republic of Croatia show that the number of tourists for every 100 people is greatest in three municipalities which are located in the tourism region of the west Istrian littoral, and they are: Funtana (TIR = 20,693.36), Vrsar (9,966.36) and Tar-Vabriga (9,335.57). The municipality originated as a result of the already existing government and territorial division of the city

na otoku Pagu, ima gotovo četiri puta nižu stopu od Funtane, odnosno gotovo dvostruko nižu od Vrsara. Nasuprot ovim općinama, najniže vrijednosti ove stope imaju veliki hrvatski gradovi: Zagreb (TIR = 143,42), ujedno vodeća destinacija u Hrvatskoj po ukupnom broju dolazaka turista, Split (338,27), Zadar (558,25), Pula (584,84) i Šibenik (647,09) (Tab. 1.). Međutim, stopa turističkog intenziteta Zagreba kao vodeće destinacije u Hrvatskoj prema ukupnom broju turističkih dolazaka znatno je niža u usporedbi s konkurentskim metropolama u Srednjoj Europi poput Praga (TIR = 413,3), Beča (299,4) i Budimpešte (162,3) (DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014.).

Stope turističke penetracije (TPR) pokazuju koliko je turističkih noćenja po jednom danu na

and municipality of Poreč which resulted in the attrition of the unique tourism space of the Poreč-Vrsar littoral, which began its intense and primarily mono-functional development based on tourism and related activities in the second half of the last century (BLAŽEVIĆ, 1980; PERKOVAC, 1993). It is indicative that the fourth local self-government unit, according to the value of tourist intensity, Novalja on the Island of Pag has four times lower rate than Funtana, practically twice lower than Vrsar. Compared to these municipalities, Croatia's larger cities have the lowest rate value: Zagreb (TIR = 143.42), and also the leading destination in Croatia according to the number of tourist arrivals, Split (338.27), Zadar (558.25), Pula (584.84) and Šibenik (647.09) (Tab. 1). And yet the tourist intensity rate of Zagreb, as a leading

TABLICA 1. Stope turističkog intenziteta (TIR) 2016. godine

TABLE 1 Tourist intensity rates (TIR) in 2016

Rang	Grad/Općina	Turistički dolasci	Broj stanovnika 2016.	TIR
Rank	Town/Municipality	Tourist arrivals	Population in 2016	TIR
1	Funtana	199 484	964	20 693,36
2	Vrsar	214 177	2 149	9 966,36
3	Tar-Vabriga	207 623	2 224	9 335,57
4	Novalja	220 490	3 961	5 566,52
5	Medulin	365 457	6 866	5 322,71
6	Baška Voda	148 146	2 886	5 133,26
7	Novigrad	207 644	4 481	4 633,88
8	Nin	127 598	2 908	4 387,83
9	Rovinj	561 023	14 451	3 882,24
10	Opatija	413 848	11 145	3 713,31
11	Mali Lošinj	272 793	8 115	3 361,59
12	Poreč	511 898	17 127	2 988,84
13	Umag	408 213	13 828	2 952,08
14	Krk	195 184	6 748	2 892,47
15	Crikvenica	307 862	10 905	2 823,13
16	Dubrovnik	987 567	43 950	2 247,02
17	Rab	169 658	8 027	2 113,59
18	Vodice	190 614	9 289	2 052,04
19	Labin	206 666	11 057	1 869,10
20	Makarska	218 272	14 317	1 524,57
21	Šibenik	291 242	45 008	647,09
22	Pula	330 590	56 527	584,84
23	Zadar	421 130	75 437	558,25
24	Split	583 041	172 362	338,27
25	Zagreb	1 152 598	803 647	143,42

Izvor: Izračunao autor na temelju: / Source: Calculated by the author according to: *Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama*, 2017., *Turizam u 2016*, 2017.

sto stanovnika grada ili općine. Rezultati za ovu stopu upućuju na sličnosti u poretku gradova i općina s rezultatima za stope turističkog intenziteta. Naime, najveće vrijednosti stope turističke penetracije imaju općine u turističkoj regiji Zapadno istarsko primorje i to: Funtana (TPR = 428,61), Vrsar (198,62) i Tar-Vabriga (196,39). Navedene destinacije razvijaju ljetni, odmorišni turizam s ciljem duljeg zadržavanja turista gdje je prosječni boravak dulji od sedam dana. Četvrta jedinica lokalne samouprave prema ovoj stopi je Novalja na Pagu (TPR = 99,44) s četiri puta manjom vrijednosti stope od Funtane i dva puta manjom od Tar-Vabrige i Vrsara, dok Dubrovnik (TPR = 31,31) kao vodeća hrvatska destinacija prema ukupnom broju turističkih noćenja ima četrnaest puta nižu vrijednost od Funtane. Najmanje vrijednosti stope turističke penetracije imaju veliki hrvatski gradovi: Zagreb (TPR = 0,69), Split (2,72), Zadar (5,62), Pula (7,77) i Šibenik (9,27) (Tab. 2.). Unatoč činjenici da je Zagreb u samo pet godina (2011. – 2016.) udvostručio ukupan broj turističkih noćenja, hrvatska metropola i dalje bilježi prosječan boravak kraći od dva dana (1,75), a u usporedbi s dvadeset drugih europskih metopola (MIKULIĆ I DR., 2014.; 2016.) ima, uz Sofiju i Varšavu, najniže vrijednosti stope turističke penetracije.

Stopa turističke penetracije može biti jedan od važnih indikatora socioekonomske i sociokulturne komponente održivog turizma u pojedinom turističkom mjestu ili regiji. U rezultatima istraživanja za regiju okolice Mantove te Lepontinskih Alpa u Italiji (CASTELLANI I DR., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010.) prag socioekonomske i sociokulturne održivosti prema stopi turističke penetracije procijenjen je na 25, nakon kojega bi noćenja, uz pozitivne, ostvarivali i negativne efekte i posljedice u turističkoj destinaciji. Uzimajući u obzir ovu procjenu istraživača, među vodećim hrvatskim gradovima i općinama samo bi Makarska, Šibenik, Pula, Zadar, Split i Zagreb zadovoljili socioekonomske i sociokulturne kriterije održivog razvoja turizma. No upravo zbog moguće subjektivnosti pri određivanju praga za stopu turističke penetracije, ova bi se stopa u budućim istraživanjima, uz kvantitativne odrednice, morala osnažiti triangulacijskim postupcima i meto-

destination in Croatia according to the total number of tourists, is significantly lower when compared to concurrent metropolises in Central Europe such as Prague (TIR = 413.3), Vienna (299.4) and Budapest (162.3) (DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014).

The tourist penetration rates (TPR) show the number of overnight stays per diem for every 100 people in a town or municipality. The results for this rate show a similar order of towns and municipalities for tourist intensity rates. Namely, the highest value of tourist penetration rates are to be found in tourist regions of the west Istrian littoral and they are: Funtana (TPR = 428.61), Vrsar (198.62) and Tar-Vabriga (196.39). The municipalities cited here developed summer, recreational tourism aiming at extended tourist stays where the average stay is longer than seven days. The fourth local self-government unit according to this rate is Novalja on the Island of Pag (TPR = 99.44) with one fourth of the value of Funtana and half the value of Tar-Vabriga and Vrsar, whereas Dubrovnik (TPR = 31.31), as a leading Croatian destination according to the total number of overnight stays, has one fourteenth of the value of Funtana. The smallest tourist penetration rates are to be found in Croatia's larger cities: Zagreb (TPR = 0.69), Split (2.72), Zadar (5.62), Pula (7.77) and Šibenik (9.27) (Tab. 2). Despite the fact that in only five years (2011–2016), Zagreb doubled the total number of overnight stays, the Croatian metropolis is still characterised by stays less than two days (1.75), and in comparison to twenty other European metropolises (MIKULIĆ ET AL., 2014; 2016) it has, alongside Sophia and Warsaw, the smallest value of the tourist penetration rate.

Tourist penetration rate can be a significant indicator of the socio-economic and socio-cultural components of sustainable tourism in a tourist location or region. In the results of the research for the region of the environs of Mantua, as well as the Lepontine Alps in Italy (CASTELLANI ET AL., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010), the threshold of socio-economic and socio-cultural sustainability according to the tourist penetration rate was evaluated at 25, after which overnight stays would, besides positive effects, also create negative effects and results in the tourist destination. Taking into account the evaluation by this researcher, among Croatia's leading tourist towns and municipalities, only Makarska, Šibenik, Pula, Zadar,

TABLICA 2. *Stope turističke penetracije (TPR) 2016. godine*
 TABLE 2 *Tourist penetration rates (TPR) in 2016*

Rang	Grad/Općina	Turistička noćenja	Po danu*	Broj stanovnika 2016.	TPR
Rank	Town/Municipality	Tourist nights	Daily	Population in 2016	TPR
1	Funtana	1 512243	4 131,81	964	428,61
2	Vrsar	1 562243	4 268,42	2 149	198,62
3	Tar-Vabriga	1 598574	4 367,69	2 224	196,39
4	Baška Voda	1 050319	2 869,72	2 886	99,44
5	Novalja	1 414956	3 866,00	3 961	97,60
6	Nin	1 028263	2 809,46	2 908	96,61
7	Medulin	2 410444	6 585,91	6 866	95,92
8	Novigrad	1 092515	2 985,01	4 481	66,61
9	Mali Lošinj	1 877643	5 130,17	8 115	63,22
10	Rovinj	3 329703	9 097,55	14 451	62,95
11	Poreč	2 925510	7 993,20	17 127	46,67
12	Krk	1 128123	3 082,30	6 748	45,68
13	Rab	1 246698	3 406,28	8 027	42,44
14	Crikvenica	1 687466	4 610,56	10 905	42,28
15	Umag	1 960834	5 357,47	13 828	38,74
16	Vodice	1 064346	2 908,05	9 289	31,31
17	Labin	1 253394	3 424,57	11 057	30,97
18	Opatija	1 252687	3 422,64	11 145	30,71
19	Makarska	1 346104	3 677,88	14 317	25,69
20	Dubrovnik	3 371075	9 210,59	43 950	20,96
21	Šibenik	1 526777	4 171,52	45 008	9,27
22	Pula	1 606582	4 389,57	56 527	7,77
23	Zadar	1 550495	4 236,33	75 437	5,62
24	Split	1 717396	4 692,34	172 362	2,72
25	Zagreb	2 016167	5 508,65	803 647	0,69

* Dijeljeno s 366, 2016. je bila prijestupna godina/Divided by 366, 2016 was leap year.

Izvor: Izračunao autor na temelju: / Source: Calculated by the author according to: *Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama*, 2017., *Turizam u 2016*, 2017.

dama poput anketiranja lokalnog stanovništva i vlasnika smještajnih objekata te intervjuiranjem stručnih osoba iz područja turizma i lokalne samouprave istraživanog prostora.

Stopa turističke gustoće (TDR) pokazuje broj turističkih dolazaka ili noćenja u jednom danu na jedinicu površine (km²) grada ili općine. Među vodećim hrvatskim gradovima i općinama najviše stope turističke gustoće prema ukupnom broju dolazaka turista imaju Funtana (TDR = 68,47), Crikvenica (29,49) i Medulin (29,26). Nasuprot njima najmanje vrijednosti ove stope imaju Šibenik (TDR = 1,99), Mali Lošinj (3,32) i Zagreb (4,91). Sličan rang među vodećim hrvatskim gradovima i općinama utvrđen je za stope turističke

Split and Zagreb could satisfy the socio-economic and socio-cultural criteria for the sustainable development of tourism. Yet, due to a probable subjectivity when determining the threshold for the tourist penetration rate, this rate should be fortified with triangular procedures (besides other quantitative components) and methods such as questionnaires for the local population and the owners of accommodation objects, as well as interviews with experts from the field of tourism and local government in the location which is being studied.

The tourist density rate (TDR) shows the number of tourist arrivals or overnight stays in one day for the area unit (km²) of a town and municipality. Among the leading Croatian towns and municipali-

gustoće prema ukupnom broju turističkih noćenja. Najviše stope imaju Funtana (519,07), Medulin (193,02), Crikvenica (161,66) i Tar-Vabriga (161,11). S druge strane, najniže stope imaju Zagreb (8,59), Šibenik (10,44), Zadar (22,05) i Mali Lošinj (22,84) (Tab. 3.).

Korelacija između porasta vrijednosti stope turističke gustoće prema ukupnom broju turističkih dolazaka i smanjenja površine grada ili općine je negativna i nepotpuna, a vrijednost koeficijenta korelacije ($r = -0,43$) upućuje na slabu povezanost ovih dviju varijabli. Također je negativna i nepotpuna korelacija između porasta vrijednosti stope turističke gustoće prema ukupnom broju

ties, the highest rates of tourist density according to the total number of tourist arrivals are to be found in Funtana (TDR = 68.47), Crikvenica (29.49) and Medulin (29.26). In comparison to these, the lowest rates are to be found in Šibenik (TDR = 1.99), Mali Lošinj (3.32) and Zagreb (4.91). A similar rank among leading Croatian towns and municipalities was confirmed for tourist density rates according to the total number of overnight stays. The highest rates are to be found in Funtana (519.07), Medulin (193.02), Crikvenica (161.66) and Tar-Vabriga (161.11). On the other hand, the lowest rates are to be found in Zagreb (8.59), Šibenik (10.44), Zadar (22.05) and Mali Lošinj (22.84) (Tab. 3.).

TABLICA 3. Stope turističke gustoće (TDR) prema dolascima i noćenjima turista u 2016. godini

TABLE 3 Tourist density rates (TDR) by tourist arrivals and tourist nights in 2016

Rang	Grad/Općina	Turistički Dolasci	Po danu*	Površina (km ²)	TDR	Grad/Općina	Turistička noćenja	Po danu*	TDR
Rank	Town/Municipality	Tourist arrivals	Daily	Area (km ²)	TDR	Town/Municipality	Tourist nights	Daily	TDR
1	Funtana	199 484	545,04	7,96	68,47	Funtana	1 512 243	4 131,81	519,07
2	Crikvenica	307 862	841,15	28,52	29,49	Medulin	2 410 444	6 585,91	193,02
3	Medulin	365 457	998,52	34,12	29,26	Crikvenica	1 687 466	4 610,56	161,66
4	Novigrad	207 644	567,33	26,58	21,34	Tar-Vabriga	1 598 574	4 367,69	161,11
5	Tar-Vabriga	207 623	567,28	27,11	20,92	Rovinj	3 329 703	9 097,55	117,42
6	Split	583 041	1 593,01	79,3	20,09	Vrsar	1 562 243	4 268,42	117,07
7	Rovinj	561 023	1 532,85	77,48	19,78	Novigrad	1 092 515	2 985,01	112,30
8	Dubrovnik	987 567	2 698,27	142,64	18,92	Baška Voda	1 050 319	2 869,72	111,84
9	Opatija	413 848	1 130,73	67,22	16,82	Makarska	1 346 104	3 677,88	97,35
10	Pula	330 590	903,25	53,82	16,78	Pula	1 606 582	4 389,57	81,56
11	Vrsar	214 177	585,18	36,46	16,05	Poreč	2 925 510	7 993,20	71,58
12	Makarska	218 272	596,37	37,78	15,79	Umag	1 960 834	5 357,47	65,19
13	Baška Voda	148 146	404,77	25,66	15,77	Dubrovnik	3 371 075	9 210,59	64,57
14	Umag	408 213	1 115,34	82,18	13,57	Split	1 717 396	4 692,34	59,17
15	Poreč	511 898	1 398,63	111,67	12,52	Nin	1 028 263	2 809,46	52,70
16	Labin	206 666	564,66	72,31	7,81	Opatija	1 252 687	3 422,64	50,92
17	Nin	127 598	348,63	53,31	6,54	Labin	1 253 394	3 424,57	47,36
18	Novalja	220 490	602,43	95,69	6,30	Rab	1 246 698	3 406,28	44,89
19	Rab	169 658	463,55	75,88	6,11	Novalja	1 414 956	3 866,00	40,40
20	Zadar	421 130	1 150,63	192,13	5,99	Vodice	1 064 346	2 908,05	31,39
21	Vodice	190 614	520,80	92,65	5,62	Krk	1 128 123	3 082,30	28,77
22	Krk	195 184	533,29	107,12	4,98	Mali Lošinj	1 877 643	5 130,17	22,84
23	Zagreb	1 152 598	3 149,17	641,25	4,91	Zadar	1 550 495	4 236,33	22,05
24	Mali Lošinj	272 793	745,34	224,57	3,32	Šibenik	1 526 777	4 171,52	10,44
25	Šibenik	291 242	795,74	399,46	1,99	Zagreb	2 016 167	5 508,65	8,59

* Dijeljeno s 366, 2016. je bila prijestupna godina/Divided by 366, 2016 was leap year.

Izvor: Izračunao autor na temelju: / Source: Calculated by the author according to *Turizam u 2016, 2017.* i *Popis gradova i općina Republike Hrvatske s površinama, 2017.*

turističkih noćenja i smanjenja površine grada ili općine, gdje vrijednost koeficijenta korelacije ($r = -0,42$) opet upućuje na slabu povezanost varijabli. No ako se iz izračuna izbace vrijednosti za općinu Funtana koja je svojevrsna anomalija zbog površine od samo 7,96 km² što je četrnaest puta manje od prosječne površine vodećih hrvatskih gradova i općina (111,72 km²), onda koeficijenti korelacije ($r = -0,53$, odnosno $r = -0,58$) upućuju na umjerenu do dobru povezanost između varijabli.

Rezultate stopa turističke gustoće treba promotriti uvažavajući specifičnosti upravno-teritorijalnog ustroja Hrvatske s velikim brojem općina i gradova te nedovoljno jasnim kriterijima definiranja prostornog obuhvata jedinica lokalne samouprave koji nisu usklađeni s granicama i obuhvatom socioekonomskih i/ili turističkih regija. Velik broj općina i gradova u turističkim regijama Sjeverno primorje i Dalmacija odraz je municipalne tradicije (URL 1), ali i činjenice da su se u razdoblju nakon uspostave nove upravno-teritorijalne organizacije Republike Hrvatske 1993. godine, pojedina naselja, poput Funtane i Tar-Vabrige, izdvajala iz svojih matičnih jedinica lokalne samouprave jer im je upravo turizam i s njim povezane djelatnosti kroz prihode općinskih proračuna osiguravao socioekonomsku samodostatnost (Opačić, 2008.; Vojnović, Knežević, 2013.). Relativno niske stope turističke gustoće za velike hrvatske gradove proistječu iz njihovih razmjerno velikih površina teritorija pa bi se u daljnjim istraživanjima naglasak trebao usmjeriti na one urbane zone u kojima je najveća koncentracija smještajnih objekata i turističkih atraktivnosti. Istraživanja u tom smjeru, osim prostorne komponente izražene u turističkom kapacitetu nosivosti pojedinih zona grada procijenjenog na osnovi broja turista i ostvarenih noćenja na jedinicu površine i/ili broja stanovnika, trebala bi uključiti i percepciju lokalnog stanovništva i turista o razini saturacije koju uzrokuju turističke aktivnosti i sadržaji (Edwards i dr., 2008.; Neuts, Nijkamp, 2011.; Popp, 2012.).

Analiza koeficijenta turističke funkcionalnosti (CTF) izraženog kao broj turističkih postelja u komercijalnim smještajnim objektima na broj stanovnika pokazuje da najveću gustoću imaju Funtana (CTF = 1778,63), Vrsar (922,34) i Tar-

The correlation between the increase of the tourist density rate value according to the total number of tourist arrivals and the attrition of a town or municipality area is negative and incomplete, while the value of the coefficient correlation ($r = -0.43$) indicates a weak connection between these two variables. There is also a negative and incomplete connection between the increase of the value of the tourist density rate according to the total number of overnight stays and the attrition of a town or municipality area, where the value of the coefficient correlation ($r = -0.42$) again shows a weak connection between the variables. Yet, if the values for the municipality were to be removed from the calculation (as Funtana represents an anomaly as its area is only 7.96 km², which is fourteen times smaller than average area size of Croatia's leading towns and municipalities (111.72 km²), then the coefficient correlation ($r = -0.53$, $r = -0.58$ respectively) indicates a moderate to good connection between variables.

The results of the tourist density rate should be taken into account by considering the specific administrative-territorial organisation of Croatia with its great number of municipalities and towns, as well as its unclear definitions of how it defines the spatial domain of a unit of local government which are not in accordance with the borders and domain of socio-economic and/or tourist regions. A great number of municipalities and towns in the tourist regions of the northern littoral and Dalmatia are a reflection of the municipality tradition (URL 1), but also of the fact that, in the period after the application of the new administrative-territorial organisation of Croatia in 1993, certain settlements, such as Funtana and Tar-Varbriga, separated themselves from the matrix unit of local government as it was tourism, in fact, and those activity linked to it, which ensured their socio-economic self-sufficiency via funds from the municipal budget (Opačić, 2008; Vojnović, Knežević, 2013). The relatively low tourist density rates for large Croatian cities is the result of their somewhat large area sizes, so that in future research focus should be on those urban zones in which the largest concentration of accommodation objects and tourist attractiveness can be found. Research in this direction, other than the spatial components expressed in the tourist capacity of individual urban zones, evaluated on the basis of the number of tourists and achieved overnight

Vabriga (834,22), a najmanje vrijednosti utvrđene su u Zagrebu (CTF = 3,05), Splitu (15,37) i Zadru (32,41) (Tab. 4.). Indikativno je da vrijednost koeficijenta za Funtanu dvostruko premašuje onu za Vrsar. Također, Zagreb u usporedbi sa srednjoeuropskim metropolama ima znatno višu vrijednost ove stope jer Budimpešta ima stopu 0,02, Beč 0,03, a Prag 0,06 (DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014.). Korelacija između porasta koeficijenta turističke funkcionalnosti u gradu ili općini i smanjenja broja stanovnika grada ili općine je negativna i nepotpuna, a vrijednost koeficijenta korelacije ($r = -0,26$) upućuje na slabu povezanost ovih dviju varijabli. Međutim, izuzme li se Funtana iz izračuna, onda je koeficijent korelacije $-0,33$ što upućuje na umjerenu vezu između varijabli.

stays for an area unit and/or population number, should include a local population's perception and the perception of tourists on the level of saturation caused by tourist activities and content (EDWARDS ET AL., 2008; NEUTS, NIJKAMP, 2011; POPP, 2012).

The analysis of the coefficient of tourist functionality, expressed as the number of tourist beds in commercial accommodation objects per number of local inhabitants, shows that the greatest values are found in Funtana (CTF = 1778.63), Vrsar (922.34) and Tar-Vabriga (834,22), and that the smallest values are found in Zagreb (CTF = 3.05), Split (15.37) and Zadar (32,41) (Tab. 4). It is indicative that the value of the rate for Funtana is twice that of the destination of Vrsar, and also that Zagreb, when compared to other Central European metropolises, has a

TABLICA 4. *Koeficijent turističke funkcionalnosti (CTF) 2016. godine*

TABLE 4 *Coefficient of tourist functionality (CTF) in 2016*

Rang	Grad/Općina	Postelje	Broj stanovnika 2016.	CTF
Rank	Town/Municipality	Beds	Population in 2016	CTF
1	Funtana	17 146	964	1 778,63
2	Vrsar	19 821	2 149	922,34
3	Tar-Vabriga	18 553	2 224	834,22
4	Novalja	24 803	3 961	626,18
5	Medulin	37 511	6 866	546,33
6	Baška Voda	15 001	2 886	519,79
7	Nin	13 446	2 908	462,38
8	Novigrad	13 123	4 481	292,86
9	Mali Lošinj	22 755	8 115	280,41
10	Rovinj	36 917	14 451	255,46
11	Rab	20 069	8 027	250,02
12	Vodice	21 773	9 289	234,40
13	Krk	14 992	6 748	222,17
14	Crikvenica	23 566	10 905	216,10
15	Umag	24 959	13 828	180,50
16	Poreč	27 571	17 127	160,98
17	Makarska	19 403	14 317	135,52
18	Labin	12 947	11 057	117,09
19	Opatija	11 675	11 145	104,76
20	Dubrovnik	32 092	43 950	73,02
21	Šibenik	21 855	45 008	48,56
22	Pula	26 983	56 527	47,73
23	Zadar	24 452	75 437	32,41
24	Split	26 487	172 362	15,37
25	Zagreb	24 501	803 647	3,05

Izvor: Izračunao autor na temelju: / Source: Calculated by the author according to: *Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama*, 2017., *Turizam u 2016*, 2017.

Vrednovanje stopa turističkog intenziteta (TIR), stopa turističke penetracije (TPR), stopa turističke gustoće (TDR) prema ukupnom broju dolazaka i ukupnom broju noćenja turista te koeficijenta turističke funkcionalnosti (CTF) provedeno kroz bodovanje i rangiranje svake pojedinačne stope upućuje na to da najjači intenzitet turizma imaju Funtana (125 bodova) i Tar-Vabriga (112 bodova) na zapadnoj obali Istre u turističkoj regiji Porečko-vrsarsko primorje te Medulin (108 bodova) u južnoj Istri. Najmanji intenzitet turizma imaju Zagreb – destinacija s najvećim ukupnim brojem dolazaka turista u Republici Hrvatskoj 2016. godine (7 bodova), Šibenik (18) i Zadar (18). Dubrovnik kao destinacija s najvećim ukupnim brojem noćenja u Republici Hrvatskoj 2016. godine bilježi 53 boda i nalazi se na 16. mjestu prema intenzitetu turizma među vodećim hrvatskim gradovima i općinama (Tab. 5.). Promatrano po regijama najjači intenzitet turizma imaju gradovi i općine u Istri s ukupno 850 bodova ili prosječno 85 po gradu ili općini što je slično rezultatima koji su za Istarsku županiju utvrđeni 1988. i 1991. godine (ŠTOKOVIĆ, KOLIĆ, 1994.). Gradovi u regiji Kvarner imaju ukupno 375 bodova ili prosječno 62,5 po gradu, a gradovi i općine u Dalmaciji 393 boda, odnosno 49,1 po gradu ili općini. Daljnjom analizom utvrđeno je da je Zapadno istarsko primorje koje čine gradovi i općine Funtana, Novigrad, Poreč, Rovinj, Tar-Vabriga, Umag i Vrsar,³ regija s najjačim intenzitetom turizma s ukupno 655 bodova ili prosječno 93,6 boda po gradu ili općini.

Najveće vrijednosti za sve analizirane stopa utvrđene su u Općini Funtana. Općina Funtana ustrojena je 2006. godine kada se kao naselje Općine Vrsar izdvojila iz te jedinice lokalne samouprave. Najvažnija gospodarska djelatnost i aktivnost stanovništva je turizam s pratećim granama koje karakterizira izrazita sezonalnost. Općina razvija ljetni, odmorišni turizam s naglaskom na ponudu kampova i mjesta za kampiranje koji nude 13 194 (76,95 %) postelja u komercijalnim smještajnim kapacitetima, ali samo jedan kamp kapaciteta 300 postelja otvoren je tijekom cijele

much bigger value of this rate as Budapest has a rate of 0.02, Vienna 0.03, and Prag 0.06 (DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014). The correlation between the growth of the value of the coefficient of tourist functionality and the attrition of the inhabitants is negative and incomplete, and the value of coefficient correlation ($r = -0.26$) show a weak connection between these two variables. And yet, with the exception of Funtana in these calculations, then the coefficient correlation is -0.33, which shows a moderate connection between these variables.

The evaluation of the tourist intensity rate (TIR), tourist penetration rate (TPR), tourist density rate (TDR) according to the total number of arrivals and the total number of tourist overnight stays, as well as the coefficient of tourist functionality (CTF) collected via the scoring and ranking of every individual rate, indicates that the greatest intensity is to be found in Funtana (125 points) and Tar-Vabriga (112 points) on the west coast of the Istrian tourist region of the Poreč-Vrsar littoral, and also Medulin (108 points) in the south of Istria. The smallest tourist intensity is in Zagreb – a destination with the greatest number of total tourist arrivals in the Republic of Croatia in 2016 (7 points), Šibenik (18) and Zadar (18). Dubrovnik as a destination with the greatest number of overnight stays in the Republic of Croatia in 2016 scored 53 points and is in the 16th place according to tourist intensity among Croatia's leading towns and municipalities (Tab. 5.). When approaching regions, the greatest tourist intensity is to be found in the towns and municipalities of Istria with a total of 850 points, or an average of 85 per location which is similar to the results confirmed for the County of Istria in 1988 and 1991 (ŠTOKOVIĆ, KOLIĆ, 1994). The total number of points for towns in the Kvarner region is 375 points or an average of 62.5 per destination, whereas towns and municipalities in Dalmatia have a total of 393 points, 49.1 per town or municipality respectively. Further analysis confirmed that the west Istrian littoral, which consists of the towns and municipalities of Funtana, Novigrad, Poreč, Rovinj, Tar-Vabriga, Umag and Vrsar,³ is the region with the

³ Osim ovih gradova i općina, na Zapadnom istarskom primorju nalaze se obalni dijelovi općina Bale i Brtonigla.

³ Other than these towns and municipalities, the coastal parts of the municipalities of Bale and Brtonigla are also located in the western Istrian littoral.

TABLICA 5. *Bodovanje intenziteta turizma*
TABLE 5 *Tourism intensity scoring*

Rang	Grad/Općina	TIR	TPR	TDRta	TDRtn	CTF	Ukupno
Rank	Town/Municipality	TIR	TPR	TDRta	TDRtn	CTF	Total
1	Funtana	25	25	25	25	25	125
2	Tar-Vabriga	23	23	21	22	23	112
3	Medulin	21	19	23	24	21	108
4	Vrsar	24	24	15	20	24	107
5	Novigrad	19	18	22	19	18	96
6	Baška Voda	20	22	13	18	20	93
7	Crikvenica	17	16	19	21	16	89
8	Rovinj	11	12	24	23	12	82
9	Novalja	22	21	8	7	22	80
10	Nin	18	20	9	11	19	77
11	Poreč	14	15	11	15	10	65
12	Umag	13	11	12	14	11	61
13	Makarska	16	8	17	10	7	58
14	Pula	15	17	2	4	17	55
15	Opatija	6	7	14	17	9	53
16	Dubrovnik	10	6	18	13	6	53
17	Split	9	13	7	8	15	52
18	Rab	12	14	4	5	13	48
19	Labin	4	4	16	16	4	44
20	Mali Lošinj	8	10	5	6	14	43
21	Krk	7	9	10	9	8	43
22	Vodice	2	2	20	12	2	38
23	Zadar	3	3	6	3	3	18
24	Šibenik	5	5	1	2	5	18
25	Zagreb	1	1	3	1	1	7

ta = dolasci turista/tourist arrivals; tn = noćenja turista/tourist nights

godine (*Program ukupnog razvoja općine Funtana - Fontane 2015. – 2020.*, 2015.; *Turizam u primorskim gradovima i općinama 2016, 2017*). Okolišna, socioekonomska i sociokulturna održivost turizma na prostoru općine dodatno je testirana terenskim istraživanjem čiji je središnji dio bilo intervjuiranje predstavnika općinske Turističke zajednice. U intervjuiranju se upotrebljavao standardizirani, polustrukturirani, problem-ski usmjereni intervju pomoću kojeg se ispitala i testirala održivost turizma kroz ocjenu stanja i razvijenosti turizma, doprinos turizma lokalnom gospodarstvu i zapošljavanju stanovništva, procjenu potencijalnih konflikata u odnosu domaćeg stanovništva i turista te ulogu turističkih aktivnosti i procesa u očuvanju lokalne tradicije i običaja

greatest tourist intensity with a total of 655 points or an average of 93.6 points per town or municipality.

The greatest value for all the analyses of rates was confirmed for the Municipality of Funtana. The Municipality of Funtana was established in 2006 when was separated from the Municipality of Vrsar. The most significant economic activity of its population is tourism and other related activities, all characterised by an emphatic seasonality. This municipality develops summer, recreational tourism with a special emphasis on camps and places for camping which offer 13.194 (76.95 %) beds in commercial accommodation objects, yet there is a camp with 300 beds open all year round (*Program ukupnog razvoja općine Funtana - Fontane 2015.*

Rezultati intervjua s direktoricom Turističke zajednice općine Funtana pokazali su sljedeće:

- Stanje turizma i srodnih djelatnosti ocijenjeno je izrazito povoljnim, a njihova je razvijenost visoka.
- Turizam i prateće djelatnosti poput ugostiteljstva, trgovine i zabavnog sektora znatno pridonose gospodarstvu tako što gotovo u potpunosti pune prihodovnu stranu općinskog proračuna iz čega se financiraju sve ostale potrebe društvenog standarda i općinske infrastrukture.
- Matično stanovništvo zapošljava se u turizmu i srodnim djelatnostima na prostoru same općine. Isto tako, stanovništvo drugih jedinica lokalne samouprave u regiji Porečko-vrsarsko primorje posao nalaze u Funtani kao što dio stanovnika općine radi u turizmu tih jedinica. Unatoč sezonskom karakteru, turizam lokalnom stanovništvu osigurava dostatnu financijsku dobrobit i privatni standard življenja.
- Na području općine nema stvarnih i potencijalnih konflikata na relaciji domaće stanovništvo – turisti. Domaće stanovništvo osvijestilo je turizam kao najvažniju djelatnost pa su turisti prihvaćeni bez obzira na emitivnu regiju iz koje dolaze.
- Turizam bez obzira na svoju izrazitu sezonalnost, jer je vremenski koncentriran ljeti, uvelike pridonosi očuvanju lokalne tradicije i običaja stanovništva što se očituje u organizaciji manifestacija kojima se njeguju i čuva morsko ribarstvo kao nekadašnja glavna grana gospodarstva Funtane.

Iz navedenoga se može zaključiti da općina Funtana, unatoč najvišim rezultatima svih istraživanih stopa kojima se mjerio i utvrđivao intenzitet turizma te izrazite vremenske koncentracije, razvija održiv i za lokalnu zajednicu i turiste prihvatljiv turizam.

– 2020., 2015; *Turizam u primorskim gradovima i općinama* 2016, 2017). The environmental, socio-economical and socio-cultural sustainability of tourism in this municipality was further tested via field research. The central part of this research were the interviews with representatives of the local tourist board. A standardised, semi-structured interview with the focus on a particular problem was used: what was asked and tested there was the sustainability of tourism via an evaluation of the state and development of tourism, the contribution of tourism to the local economy and the employment of the local population, an evaluation of potential conflicts in the relationship between the local population and tourists, as well as the role of tourist activities and processes in the preservation of local traditions and customs.

The results of our interview with the director of the Funtana tourist board showed the following:

- The state of tourism and related activities was rated as very favourable, and their development as high.
- Tourism and related activities such as the catering industry, trade and entertainment significantly contribute to the economy as they provide almost all profit to the municipal budget, which is used to finance all the other requirements of a social standard and municipal infrastructure.
- The local population is employed in tourism and similar activities within the space of the municipality itself. Similarly, the population of other units of the local government in the region of the Poreč-Vrsar littoral also found employment in tourism here. Despite its seasonal character, tourism ensures that the local population achieves a sufficient financial profit and a standard of living.
- In the area of this municipality there are no real or potential conflicts in the relationship between the local population – tourists. The local population is aware of tourism as their most important activity so that tourists are accepted regardless of the region they come from.
- Tourism, despite its specific seasonality (as it is temporally concentrated in the summer months) greatly contributes to the local traditions and customs of the community, which is seen in the organisation of manifestations by which the

ZAKLJUČAK

Cilj ovoga istraživanja bio je utvrditi i analizirati intenzitet turizma u dvadeset pet vodećih hrvatskih turističkih gradova i općina koje su izdvojene prema kriteriju da su tijekom 2016. godine ostvarile više od milijun ukupnih noćenja turista. Važnost vodećih gradova i općina za hrvatski turizam zrcali se u činjenici da su u svojoj ponudi imali 48 % postelja u komercijalnim smještajnim objektima s ostvarenih 57 % ukupnih turističkih dolazaka i 54 % ukupnih noćenja Republike Hrvatske. Svi vodeći gradovi i općine, osim Zagreba, nalaze se na jadranskoj obali i to deset u Istri, šest na Kvarneru i osam u Dalmaciji.

U utvrđivanju i analizi intenziteta turizma u vodećim gradovima i općinama upotrijebljene su stope turističkog intenziteta, stope turističke penetracije, stope turističke gustoće te koeficijenti turističke funkcionalnosti. Rezultati za sve navedene stope vrednovani su na temelju bodovanja i rangiranja gradova i općina, a pokazali su da najjači intenzitet turizma imaju općine Funtana i Tar-Vabriga na zapadnoj obali Istre u turističkoj regiji Porečko-vrsarsko primorje te Medulin u južnoj Istri. Prostorna, socioekonomska i sociokulturna održivost turizma u Funtani bez obzira na najjači intenzitet turizma među vodećim hrvatskim gradovima i općinama nije upitna što se pokazalo provedbom terenskog istraživanja i intervju s predstavnicom općinske turističke zajednice. Stanovništvo i gospodarstvo Funtane imaju dobrobiti od turizma kroz povećanje prihoda i osobnih primanja, zaposlenosti i doprinosa očuvanju tradicijskih vrijednosti. Unatoč velikom broju turista ne bilježe se konfliktni odnosi s lokalnim stanovnicima. Nasuprot gradovima i općinama s najjačim intenzitetom, najniže ukupne vrijednosti stopa i rezultate bodovanja imaju urbane turistička središta Zagreb, Šibenik i Zadar. To su gradovi s razmjerno većom površinom teritorija i velikim brojem stanovnika gdje su turističke aktivnosti i sadržaji prostorno koncentrirani u zonama sa smještajnim kapacitetima i četvrtima s turističkim atrakcijama.

Nedostaci ovoga rada proistječu iz vremenskih, prostornih i resursnih ograničenja istraživanja što je utjecalo na odabir jedne studije slučaja kojom se testirala održivost turizma. Stoga bi buduća istraži-

community nurtures and protects sea-fishing as what once was the primary economic branch of Funtana.

Following all of the above, it can be concluded that the Municipality of Funtana, despite having the highest result of all the rates researched here with which tourism intensity was measured and confirmed (as well as its temporal concentration), is developing a form of tourism which is sustainable and acceptable to its local community.

CONCLUSION

The aim of this research was to confirm and analyse tourist identity in 25 of Croatia's leading tourist towns and municipalities which were selected as they achieved more than one million overnight stays in 2016. The significance of these leading towns and municipalities for Croatian tourism is reflected in the fact that they had 48% of all beds in commercial accommodation facilities, with 57% of all achieved arrivals and 54% of all overnight stays in the Republic of Croatia. All leading towns and municipalities, other than Zagreb, are located on the Adriatic coast with ten in Istria, six in the Kvarner region and eight in Dalmatia.

When confirming and analysing tourist intensity in leading towns and municipalities, the tourist intensity rate, tourist density rate, tourist penetration rate and coefficient of tourism functionality were used. The results of all the rates cited here were evaluated on the basis of scoring and ranking towns and municipalities, and what was shown was that the greatest intensity of tourism were to be found in the municipalities of Funtana and Tar-Vabriga on the west Istrian coast in the tourist region of the Poreč-Vrsar littoral, as well as Medulin in southern Istria. There is no doubt about the spatial, socio-economic and socio-cultural sustainability of tourism in Funtana, despite having the greatest tourist intensity among Croatia's leading towns and municipalities, as was shown in the field research and interview with the representative of the municipal tourist board. Both population and economy of Funtana benefit from tourism in an increase in profits and private earnings, employment and a contribution to the preservation of tra-

vanja trebala biti usmjerena na one zone u gradovima i općinama u kojima su koncentrirani turistički sadržaji i aktivnosti što se posebno odnosi na veće gradove te općine s prostorno polariziranim razvojem turizma. Isto tako, pažnju bi trebalo posvetiti održivosti turizma u onom dijelu godine kada se bilježi najveća koncentracija turista u pojedinim destinacijama poštujući obilježje sezonalnosti što bi u slučaju Hrvatske bili ljetni mjeseci.

Unatoč tome, rezultati ovoga rada mogu poslužiti u daljnjim istraživanjima intenziteta turizma u drugim hrvatskim mjestima i turističkim regijama kao i komparativnim analizama s regijama koje su po svojem socioekonomskom i turističkom razvoju slične hrvatskim gradovima i općinama. Isto tako, studija slučaja Funtana pokazuje da izrazito visok intenzitet turizma može biti usklađen s održivošću ljetnog, odmorišnog turizma. Rezultati istraživanja mogu biti i predložak u izradi onih dijelova prostornih planova jedinica lokalne i regionalne samouprave koji se odnose na turizam i prateće djelatnosti te izradi planova i strategija razvoja održivog turizma.

ditional values. Despite the great number of tourists, no conflicting relationships between the local population and tourists were noted. Contrary to towns and municipalities with the greatest intensity, the lowest total values of rates and scoring results is to be found in urban tourist centres such as Zagreb, Šibenik and Zadar. These are towns with a significantly larger territorial area and larger population number where tourist activities and content are spatially concentrated in zones with accommodation capacities and tourist attractions.

The shortcomings of this work are due to the temporal, spatial and resource constraints which influenced the selection of one case study by which the sustainability of tourism was tested. Because of this, the directions of future research should be concentrated on those zones and localities in which tourist activities and content are concentrated, which particularly pertain to larger cities and municipalities with spatially polarised tourist development. Similarly, attention should be directed to the sustainability of tourism in the part of the year when the greatest concentration in an individual destination is noted (with respect to the characteristics of seasonality, which means that these are the summer months in Croatia).

Despite this, the results of this research could be of use for further research into tourist intensity in other Croatian towns and municipalities and tourist regions, as well for comparative analyses of regions that, according to their socio-economic and tourism development, are similar to Croatia. Similarly, the case study of Funtana shows that emphatically high tourist intensity can be in concordance with the sustainability of summer, recreational tourism. These results could also be used as a suggestion for the elaboration of the spatial plans in units of local and regional government which pertain to tourism and related activities, as well as to the elaboration of plans and strategies for the development of sustainable tourism.

IZVORI I LITERATURA / SOURCES AND BIBLIOGRAPHY

- BLANCAS, F. J., GONZÁLEZ, M., LOZANO-OYOLA, M., PÉREZ, F. (2010): The assessment of sustainable tourism: Application to Spanish coastal destinations, *Ecological indicators*, 10 (2), 484-492, DOI: 10.1016/j.ecolind.2009.08.001
- BLAŽEVIĆ, I. (1980): Utjecaj turizma na proces litoralizacije i na transformaciju agrarnog pejzaža u Istri, u: *Spomen-zbornik proslave 30. obljetnice GDH*, (ur. Sić, M.), GDH, Zagreb, 25-38.
- CASTELLANI, V., SALA, S., PITE, D., (2007): A new method for tourism carrying capacity assessment, u: *Ecosystems and Sustainable Development VI* (ur. Tiezzi, E., Marques, J.C., Brebbia, C.A., Jorgensen, S.E), WIT Press, Southampton, 365-374, DOI: 10.2495/ECO070341
- CASTELLANI, V., SALA, S., (2010): Sustainable performance index for tourism policy development, *Tourism management*, 31 (6), 871-880, DOI: 10.1016/j.tourman.2009.10.001
- CURIĆ, Z., GLAMUZINA, N., OPAČIĆ, V. T. (2012): Contemporary Issues in the Regional Development of Tourism in Croatia, *Hrvatski geografski glasnik*, 74 (1), 19-40.
- CURIĆ, Z., GLAMUZINA, N., OPAČIĆ, V. T. (2013): *Geografija turizma – regionalni pregled*, Naklada Ljevak, Zagreb, pp. 280.
- DE ALBUQUERQUE, K., McELROY, J. (1992): Caribbean Small-Island Tourism Styles and Sustainable Strategies, *Environmental Management*, 16 (5), 619-632, DOI: 10.1007/BF02589017
- DEFERT, P. (1954): Essai de localisation touristique, *Tourist Review*, 9 (3), 110-125, DOI: 10.1108/eb059744
- DE WITT, C. W. (2013): Interviewing for Sense of Place, *Journal of Cultural Geography*, 30 (1), 120-144. DOI: 10.1080/08873631.2012.745979
- DUMBROVSKÁ, V., FIALOVÁ, D. (2014): Tourist Intensity in Capital Cities in Central Europe: Comparative Analysis of Tourism in Prague, Vienna and Budapest, *Czech Journal of Tourism*, 3 (1), 5-26, DOI: 10.2478/cjot-2014-0001
- EDWARDS, D., GRIFFIN T., HAYLLAR, B. (2008): Urban Tourism Research: Developing an Agenda, *Annals of Tourism Research*, 35 (4), 1032-1052, DOI: 10.1016/j.annals.2008.09.002
- Fieldwork in Tourism: Methods, Issues and Reflections*, (ur. Hall, C. M.), Routledge, London-New York, 2011., pp. 322.
- GLAMUZINA, N., MADŽAR, I., PUTICA, J. (2017): Regionalni aspekt suvremenoga turističkoga razvoja Bosne i Hercegovine, *Hrvatski geografski glasnik*, 79 (1), 61-79, DOI: 10.21861/HGG.2017.79.01.03
- HARRISON, D. (1992): International tourism and the less developed countries: the background, u: *Tourism and the Less Developed Countries* (ur. Harrison, D.), Wiley, Chichester, 1-18.
- Intervju s direktoricom Turističke zajednice Općine Funtana Anom Milohanović Čehić, 16. siječnja 2018. godine u Funtani / Interview with the director of Municipality of Funtana Tourist Bord, Ana Milohanović Čehić, 16 January 2018 in Funtana.
- KEOGH, B. (1984): The measurement of spatial variations in tourist activity, *Annals of Tourism Research*, 11 (2), 267-282, DOI: 10.1016/0160-7383(84)90074-4
- LOZATO-GIOTART, J. P. (1992): Geographical rating in tourism development, *Tourism Management*, 13 (1), 141-144, DOI: 10.1016/0261-5177(92)90053-A
- LUNDBERG, D.E. (1974): *The Tourist Business*, Cahnners, Boston, pp. 252.
- MATZLER, K., PECHLANER, H, ABFALTER, D., WOLF, M. (2005): Determinants of response to customer e-mail enquiries to hotels: evidence from Austria, *Tourism Management*, 26 (2), 249-259, DOI: 10.1016/j.tourman.2003.10.001
- McELROY J., DE ALBUQUERQUE, K. (1998): Tourism penetration index in small Caribbean islands, *Annals of Tourism Research*, 25 (1), 145-168, DOI: 10.1016/S0160-7383(97)00068-6

- MEDLIK, S. (1997): *Understanding tourism*, Butterworth-Heinemann, Oxford, pp. 236.
- MEDLIK, S. (2003): *Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality*, Butterworth-Heinemann, Oxford, pp. 273.
- MEJOVŠEK, M. (2013): *Metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*, Naklada Slap, Jastrebarsko, pp. 391.
- MIKAČIĆ, V. (2005): Konceptija turističke destinacije, u: *Zbornik radova 3. hrvatskog geografskog kongresa*, (ur. Toskić, A.), Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 376-383.
- MIKAČIĆ, V. (2007): Utjecaj rezidencijalnog turizma na primorski prostor Hrvatske, u: *Zbornik radova Četvrtog hrvatskog geografskog kongresa*, (ur. Filipčić, A.), Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 321-336.
- MIKULIĆ, J., MILIČEVIĆ, K., KREŠIĆ, D. (2014): A Comparative Analysis Of Brand Strength And Tourism Intensity Among The Eu Capital Cities: Does Branding Really Matter? u: *Proceedings of the 5th International Conference on Destination Branding and Marketing (DBM-V)*, (ur. Dioko, L.), The Institute for Tourism Studies, Macao, 335-346.
- MIKULIĆ, J., MILIČEVIĆ, K., KREŠIĆ, D. (2016) The relationship between brand strength and tourism intensity: empirical evidence from the EU capital cities, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 10 (1), 14-23, DOI: /10.1108/IJCTHR-06-2015-0054
- NEUTS, B., NIJKAMP, P. (2011): Crowding perception in a tourist city: A question of preference, *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 11-140/3, 1-15, DOI: 10.2139/ssrn.1938174
- OPAČIĆ, V. T. (2008): Ekonomsko-geografski utjecaji i posljedice vikendaštva u receptivnim vikendaškim područjima – primjer otoka Krka, *Ekonomika misao i praksa*, 17 (2), 127-154.
- OPAČIĆ, V. T. (2012): *Vikendaštvo u hrvatskom priobalju: jučer, danas, sutra*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, pp. 301.
- OPAČIĆ, V. T., MIKAČIĆ, V. (2009): Second home phenomenon and tourism in the Croatian littoral – two pretenders for the same space?, *Turizam*, 57 (2), 155-175.
- PEARCE, D. (1987): *Tourism Today: a geographical analysis*, Longman, Harlow, pp. 229.
- PERKOVAC, Ž. (1993): *Turizam i geoprostor Poreštine*, IKD Juraj Dobrila, Pazin, pp. 88.
- PETZ, B. (2007): *Osnovne statističke metode za nematematičare*, Naklada Slap, Jastrebarsko, 384.
- PHILLIPS, R., JOHNS, J. (2012): *Fieldwork for Human Geography*, SAGE, London, pp. 226.
- Popis gradova i općina Republike Hrvatske s površinama*, Državna geodetska uprava, Zagreb, 2017.
- POPP, M. (2012): Positive and Negative Urban Tourist Crowding: Florence, Italy, *Tourism Geographies*, 14 (1), 50-72, DOI: 10.1080/14616688.2011.597421
- POTTS, T., UYSAL, M. (1992): Tourism Intensity as a Function of Accommodations, *Journal of Travel Research*, 31 (2), 40-43, DOI: 10.1177/004728759203100207
- Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2017.
- Program ukupnog razvoja općine Funtana - Fontane 2015. – 2020.: Analiza postojeće situacije*, Eurokonzalting, Općina Funtana, Funtana, 2015., pp. 167.
- SLAVUJ, L., ČANJEVAC, I., OPAČIĆ, V. T. (2009): Vodoopskrba kao faktor održivog razvoja turizma otoka Krka, *Hrvatski geografski glasnik*, 71 (2), 23-41.
- SMITH, S. L. J. (1989): *Tourism Analysis: A Handbook*, Longman, Harlow, pp. 312.
- ŠTOKOVIĆ I., KOLIĆ, A. (1994): Karakteristike i analiza turističkog prometa Istarske županije, u: *Zbornik radova znanstvenog skupa "Susreti na dragom kamenu" knjiga 19.*, (ur. Ravlić, P.) Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković" Pula, 483-495.
- TORRES-DELGADO, A., LÓPEZ PALOMEQUE, F. (2014): Measuring sustainable tourism at the municipal level, *Annals of Tourism Research*, 49 (1), 122-137, DOI: /10.1016/j.annals.2014.09.003
- Travel and tourism economic impact 2017 Croatia*, World Travel and Tourism Council, London, 2017, pp. 24.
- Turizam u 2016., Statističko izvješće 1594*, Državni zavod za statistiku, Zagreb.
- Turizam u primorskim gradovima i općinama 2016.*, Statističko izvješće 1595, Državni zavod za statistiku, Zagreb.

- URL 1, Zupanc, I. (2005): Upravno-teritorijalni ustroj Hrvatske, <http://www.geografija.hr teme/upravno-teritorijalni-ustroj-hrvatske/>, 13. 12. 2017.
- VERBEKE, M. J. SPEE, R. (1995): A regional analysis of tourist flows within Europe, *Tourism Management*, 16 (1), 73-82, DOI: 10.1016/0261-5177(95)93433-W
- VOJNOVIĆ, N. (2016a): *Održivi turizam unutrašnje Istre*, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, pp. 223.
- VOJNOVIĆ, N. (2016b): Utjecaj turistifikacije na fizionomijska obilježja krajobraza unutrašnje Istre, *Ekonomika i ekohistorija*, 12, 44-57.
- VOJNOVIĆ, N., KNEŽEVIĆ, R. (2013): Economic And Tourism Indicators As A Means Of Monitoring Sustainable Tourism: The Case Of Inland Istria, *UTMS Journal of Economics*, 4 (2), 213-230.
- VUKONIĆ, B., ČAVLEK, N. (2001): *Rječnik turizma*, Masmedia, Zagreb, pp. 536.
- ZELENIKA, R. (1998): *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, pp. 781.